Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2025)0229

Olukord Afganistanis: hiljutistest maavärinatest mõjutatud naiste ja kogukondade toetamine

Euroopa Parlamendi 9. oktoobri 2025. aasta resolutsioon olukorra kohta Afganistanis ning hiljutistest maavärinatest mõjutatud naiste ja kogukondade toetamise kohta (2025/2872(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse 10. detsembri 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsiooni ning 16. detsembri 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

– võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta ja ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni, mille mõlemad on Afganistan ratifitseerinud,

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 7. juuli 2025. aasta resolutsiooni olukorra kohta Afganistanis,

– võttes arvesse ÜRO peasekretäri 11. juuni 2025. aasta aruannet ÜRO Julgeolekunõukogule olukorra kohta Afganistanis ning selle mõju kohta rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule,

– võttes arvesse ÜRO 28. juuli 1951. aasta pagulasseisundi konventsiooni ja selle 1967. aasta lisaprotokolli,

– võttes arvesse rahvusvahelise õiguse kohast tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet,

– võttes arvesse 30. juunil ja 1. juulil 2024. aastal Kataris Dohas toimunud ÜRO Afganistani erisaadikute kolmanda kohtumise järeldusi,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Afganistani kohta, eriti 19. septembri 2024. aasta resolutsiooni naiste halveneva olukorra kohta Afganistanis tulenevalt hiljuti vastu võetud nn vooruslikkuse

edendamise ja kombelõtvuse tõkestamise seadusest[1],

– võttes arvesse nõukogu 14. novembri 2022. aasta järeldusi naiste, rahu ja julgeoleku kohta ning 15. septembri 2021. aasta järeldusi Afganistani kohta, milles esitati viis kriteeriumi, millest EL juhindub edasises tegevuses Talibani juhitud *de facto* ametivõimudega,

– võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 4. oktoobri 2024. aasta otsust[2], milles leiti, et süsteemne diskrimineerimine, millega Afganistani naised Talibani võimu all kokku puutuvad, on ELi varjupaigaõiguse alusel tagakiusamine,

– võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Afganistani Islamivabariigi vahelist partnerlus- ja arengukoostöölepingut[3], mis allkirjastati 18. veebruaril 2017,

– võttes arvesse ELi temaatilisi suuniseid, mis käsitlevad inimõiguste kaitsjaid, lapse õiguste edendamist ja kaitset, naistevastast vägivalda ja võitlust kõikide naiste diskrimineerimise vormide vastu,

– võttes arvesse komisjoni 10. märtsi 2021. aasta teatist „ELi humanitaartegevuse kohta: uued väljakutsed, samad põhimõtted“ (COM(2021)0110), milles seatakse esikohale kaitse, katastroofideks valmisolek ning naiste ja vähekaitstud elanikkonnarühmade vajadused,

– võttes arvesse Maailma Toiduprogrammi 2024. aasta Afganistani käsitlevat iga-aastast riigiaruannet, mis avaldati 27. märtsil 2025,

– võttes arvesse 2022. aasta inimarengu indeksit,

– võttes arvesse nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ning komisjoni 30. juuni 2017. aasta ühisavaldust Euroopa uue arengukonsensuse „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“ kohta,

– võttes arvesse organisatsiooni International Crisis Group (rahvusvaheline kriisirühm) analüüsi „Afghanistan: The Taliban Restrict Women’s Rights, Worsening the Humanitarian Crisis“ (Afganistan: Taliban piirab naiste õigusi ja süvendab humanitaarkriisi), mis avaldati 31. jaanuaril 2023. aastal,

– võttes arvesse UNICEFi 2025. aasta üleskutset anda humanitaarabi, mis esitati 5. detsembril 2024,

---

1 ELT C, C/2024/7211, 10.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7211/oj.

2 Euroopa Kohtu 4. oktoobri 2024. aasta otsus AH, FN *vs.* Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, C-608/22, C-609/22, ECLI:EU:C:2024:828.

3 ELT L 67, 14.3.2017, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/434/oj.

– võttes arvesse ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti 2025. aasta septembris esitatud üleskutset anda Afganistanile hädaabi,

– võttes arvesse UNICEFi 2025. aasta üleskutset anda Afganistanile abi maavärinale reageerimiseks, mis esitati 9. septembril 2025,

– võttes arvesse Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni 2025. aasta Afganistani kriisidele reageerimise kava, mis avaldati 16. detsembril 2024,

– võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni 2025. aasta üleskutset anda abi tervisealase hädaolukorra lahendamiseks, mis avaldati 16. jaanuaril 2025,

– võttes arvesse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu 8. juuli 2025. aasta vahistamismäärusi Talibani kõrgeima juhi Haibatullah Akhundzada ja Talibani ülemkohtuniku Abdul Hakim Haqqani kohta,

– võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 16. jaanuari 2024. aasta otsust kohtuasjas C-621/21 soolise vägivallaga silmitsi seisvatele naistele pakutava rahvusvahelise kaitse kohta[4],

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et 31. augustil 2025. aastal tabas Ida-Afganistani Kunari provintsi surmav maavärin magnituudiga 6,0, mille tagajärjel hukkus rohkem kui 2200 inimest ja said viga tuhanded inimesed nii Kunaris kui ka selle naaberprovintsis Nangaharis; arvestades, et hävinenud on rohkem kui 6700 kodu ja tervetest küladest on järele jäänud vaid rusud, mistõttu on vähemalt 11 000 inimest sunnitud elama telkides, kus neid ohustab talve lähenedes alajahtumine; arvestades, et ülemaailmse humanitaarabi kärped on kriisile reageerimist rängalt mõjutanud;

B. arvestades, et Talibani valitsus on Afganistani rahvusvaheliselt tugevalt isoleerinud, mis on põhjustanud viivitusi rahvusvahelise abi kohaletoimetamisel; arvestades, et maavärin on mõjutanud ebaproportsionaalselt suurel määral just naisi Talibani range sotsiaalkoodeksi tõttu, mille kohaselt ei tohi meessoost vabatahtlikud naisi puudutada, takistades seega päästetegevust ja ravi; arvestades, et alates 5. septembrist 2025 on Taliban takistanud Afganistani naissoost töötajatel ja töövõtjatel siseneda Kabuli ÜRO aladele, piirates seega tõsiselt humanitaarabi andmist naistele ja tütarlastele; arvestades, et Talibani režiimi poolt Afganistanis kehtestatud soolise apartheidi tervishoiutagajärjed on mõjutanud negatiivselt nais- ja tütarlastest ohvritele antavat abi; arvestades, et naisarstide puudumine ning naiste ja tütarlaste ranged reisipiirangud on põhjustanud arvukaid maavärinatest tingitud surmajuhtumeid;

---

4 Euroopa Kohtu 16. jaanuari 2024. aasta otsus WS *vs.* Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet, C-621/21, ECLI:EU:C:2024:47.

arvestades, et naissoost humanitaartöötajatel on olnud oluline roll mõjutatud küladeni jõudmisel, tervishoiuteenuste ja psühhosotsiaalse toe pakkumisel ning abi jaotamisel;

C. arvestades, et alates võimule naasmisest 2021. aasta augustis on Taliban nõudnud šariaadi radikaalset tõlgendamist ja jõustamist, mille tulemuseks on naiste ja tütarlaste peaaegu täielik väljajätmine Afganistani avalikust elust; arvestades, et selle jõustamiseks on kehtestatud naistele ja tütarlastele ulatuslikud piirangud, sealhulgas kesk- ja kõrghariduse omandamise keeld, enamikus tööhõivevormides osalemise keeld, avalikule ruumile ja spordile juurdepääsu keeld, rangete riietumisreeglite kehtestamine, vägivallaohvrite tugisüsteemide kaotamine ning nõue, et naised reisiksid ainult koos meessoost eestkostjaga; arvestades, et täiendavad dekreedid, näiteks 2024. aasta detsembri keeld naistele omandada meditsiiniharidust või teha meditsiinitöötajate eksameid, on oluliselt vähendanud naissoost meditsiinitöötajate arvu Afganistanis;

D. arvestades, et 2024. aastal tegi Euroopa Liidu Kohus kolm otsust[5] seoses soolise vägivalla ja tagakiusamisega, märkides, et liikmesriikidel on õigus võtta Afganistani kodakondsusega naise varjupaigataotluse individuaalsel hindamisel arvesse üksnes sugu ja kodakondsust;

E. arvestades, et 30. septembrist kuni 2. oktoobrini 2025 kehtestas Taliban üleriigilise interneti seiskamise, millega häiriti sidet, lende, pangandust ja olulisi teenuseid ning jäeti miljonid afgaanid ilma juurdepääsust teabele ja haridusele, eelkõige katkestades naiste ja tütarlaste jaoks ühe viimase järelejäänud eluliini õppimisvõimaluste otsimiseks, arvestades Talibani kehtestatud keeldu omandada kuuendast klassist kõrgemat haridust;

F. arvestades, et Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel suleti Afganistanis 422 tervishoiuasutust rahaliste vahendite nappuse tõttu, mis mõjutas 3,08 miljonit inimest; arvestades, et Afganistanis esineb mitmeid tervisealaseid hädaolukordi, mis süvendab juba niigi kõrgeimat emasuremuse määra maailmas;

G. arvestades, et humanitaarolukord Afganistanis on tõsine, sest humanitaarabist sõltub peaaegu 24 miljonit inimest ja peaaegu 15 miljonit inimest kannatab akuutse toiduga kindlustamatuse all; arvestades, et 2024. aasta jaanuarist oktoobrini tuli Afganistani tagasi rohkem kui 1,1 miljonit afgaani, kellest paljud pöördusid

---

5 Euroopa Kohtu 16. jaanuari 2024. aasta otsus WS *vs.* Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet, kohtuasi C-621/21, ECLI:EU:C:2024:47; Euroopa Kohtu 11. juuni 2024. aasta otsus K, L *vs.* Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, C-646/21, ECLI:EU:C:2024:487; Euroopa Kohtu 4. oktoobri 2024. aasta otsus AH, FN *vs.* Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, C-608/22, C-609/22, ECLI:EU:C:2024:82.

tagasi sunniviisiliselt, koormates veelgi juba niigi surve all olevaid kogukondi; arvestades, et Afganistanis on rohkem kui 3,2 miljonit riigisisest põgenikku ning naaberriikides on 5,3 miljonit Afganistani pagulast ja varjupaigataotlejat;

H. arvestades, et USA välisabi rahastamise kärped on tõsiselt mõjutanud Afganistani tervishoiusüsteemi ja toiduabiprogramme; arvestades, et EL ja selle liikmesriigid on endiselt ühed suurimad Afganistanile humanitaarabi andjad, olles kiitnud heaks ühe miljoni euro suuruse erakorralise humanitaarabi rahastamise, mis täiendab 2025. aastal Afganistani organisatsioonidele juba eraldatud 161 miljonit eurot humanitaarabi; arvestades, et ELi humanitaarabi antakse Afganistanis üksnes humanitaarpartnerite kaudu;

I. arvestades, et Afganistan seisab jätkuvalt silmitsi islamiäärmuslaste rühmituste, sealhulgas Talibani, Al Qaeda ja ISIS-Khorasani ulatusliku terroristliku tegevusega, mis on sihilikult suunatud tsiviilisikute, vähemuste ja humanitaartöötajate vastu; arvestades, et ELil ei ole õiguspäraselt mingeid suhteid Afganistani *de facto* ametivõimudega;

1. väljendab sügavat muret maavärinate tagajärjel Kunaris, Nangarharis ja naaberprovintsides valitseva humanitaarolukorra pärast, avaldab kaastunnet ohvrite perekondadele ning nõuab tungivalt, et rahvusvahelised osalejad aitaksid võimalikult kiiresti toimetada ellujäänutele abi; nõuab kindlalt, et suurendataks hädaolukordadele reageerimist alateenindatud elanikkonnarühmade puhul, abistataks tagasipöörduvaid rändajaid piiripunktides ning tõhustataks eelkõige emadele ja lastele suunatud tervishoiuteenuseid; kutsub Afganistani *de facto* ametivõime üles tühistama kõik piirangud, mis piiravad juurdepääsu humanitaarabile või selle jaotamist; mõistab selle tragöödia naissoost ohvrite tahtliku hülgamise hukka inimsusvastase kuriteona, mille eest vastutab Afganistani režiim;

2. mõistab teravalt hukka repressioonimeetmed, nagu kogu riigis interneti hiljutise sulgemise Talibani poolt; kordab, et need tavad isoleerivad veelgi rohkem Afganistani elanikke, eriti naisi, kes otsivad veebipõhiseid õppimisvõimalusi, ning avaldavad negatiivset mõju humanitaarabioperatsioonidele ja riigi niigi ebakindlale majandusele; kutsub *de facto* ametivõime üles hoiduma edaspidi selliste tavade kasutamisest;

3. kutsub rahvusvahelist üldsust üles koordineerima jõupingutusi, et anda ulatuslikumalt humanitaarabi, taastada taristu ning pakkuda maavärinates kannatanutele meditsiinilist ja psühholoogilist tuge, sealhulgas traumaabi; nõuab suuremaid investeeringuid kogukonnapõhisesse vastupanuvõimesse, sealhulgas maavärinatele vastupidavad hooned, kohalik tervishoiusüsteem, toiduga kindlustatus ja naiste elatusvahendid; kutsub komisjoni üles kiiresti suurendama toetust põhivajaduste rahuldamise ja elatusvahendite

jaoks Afganistanis, ning suurendama riiklikku rahastust; kutsub komisjoni üles jätkama töötamist humanitaarabi, arengupoliitika ja rahuloome seostatud lähenemisviisi alusel; tuletab meelde, et halvenev humanitaarolukord ja paremate tulevikuväljavaadete üldine puudumine võivad suurendada destabiliseerumist ja radikaliseerumist ning sundrännet nii Afganistani sees kui ka väljapoole selle piire; väljendab heameelt komisjoni kavatsuse üle suurendada ELi toetust ebakindlusele vastupanu võime ja integreeritud reageerimise edendamiseks, nagu on märgitud komisjoni ettepanekus luua instrument „Globaalne Euroopa“[6], ning nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid suurendaksid sellega seoses paindlikku mitmeaastast rahastamist; julgustab ELi tihendama koostööd piirkondlike partnerite ja usaldusväärsete kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et tagada võimaluse korral abi kohaletoimetamine ilma Talibani sekkumiseta;

4. märgib sügava murega, et maavärinas kannatanud piirkond seisab silmitsi Afganistani perekondade massilise sissevooluga, kes pöörduvad tagasi hävinenud kodudesse ja põllumajandusmaale pärast sunniviisilist väljasaatmist Iraanist ja Pakistanist; mõistab hukka niisuguste väljasaatmiste ajal aset leidvad inimõiguste rikkumised; väljendab suurt muret sellega seoses kõnealuste provintside humanitaarabitaristule tekkiva lisasurve pärast; kutsub Iraani ja Pakistani üles viivitamata peatama väljasaatmised Afganistani; rõhutab sellega seoses, kui oluline on järgida tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, võttes eelkõige arvesse kestvat konflikti ja ebastabiilsust Afganistanis ning etniliste rühmade, naiste ja poliitiliste oponentide tagakiusamist;

5. märgib sügava murega Afganistani inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja muude avaliku elu tegelaste olukorda, kes on möödunud kümne aasta jooksul toetanud demokraatia arengut Afganistanis ja kellele on antud dokumendid, mis annavad neile õiguse jääda ajaks ajutiselt Pakistani; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid abistaksid, kui see on asjakohane ja võimalik, nende isikute taotlusprotsessi;

6. mõistab teravalt hukka Talibani arvukad soopõhised piirangud ja diskrimineeriva poliitika, mis takistab Afganistani naiste juurdepääsu haridusele, meditsiinikoolitusele, tervishoiu- ja humanitaartööle, tuues kaasa soolise apartheidi kehtestamise; nõuab, et EL toetaks soolise apartheidi tunnistamist inimsusvastaseks kuriteoks; kutsub Afganistani *de facto* ametivõime üles kaotama kõik naistele seatud piirangud ning nõuab, et viivitamata taastataks naiste ja tütarlaste täielik, võrdne ja sisuline osalemine Afganistani avalikus elus; kordab oma nõudmist, et EL ja liikmesriigid võtaksid kõik vajalikud meetmed, et võimaldada Afganistani naistel sisuliselt osaleda rahvusvahelistel foorumitel ja läbirääkimistel; nõuab eelkõige

---

6 Komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse instrument „Globaalne Euroopa“ (COM(2025)0551).

tungivalt, et *de facto* ametivõimud avaksid naistele taas meditsiinilise hariduse omandamise keskused, kuna riigis on suur naissoost meditsiinitöötajate nappus;

7. kutsub *de facto* ametivõime üles kaotama viivitamata naissoost humanitaartöötajate ja üliõpilaste suhtes kehtestatud piirangud, võimaldama naistel täiel määral osaleda katastroofidele reageerimises ning lubama naiste õigustega tegelevatel organisatsioonidel jätkata Afganistanis oma tööd; kutsub eelkõige ametivõime üles kaotama viivitamata kõik piirangud, mis on kehtestatud naiste suhtes, kes töötavad kodanikuühiskonna organisatsioonide heaks nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil, nii et nad saaksid oma tööd jätkata;

8. mõistab hukka naistevastase vägivalla jätkumise Afganistanis, sealhulgas vägistamine ja seksuaalvägivald, sundabielud ja lapsega sõlmitud abielud, koduvägivald ja naiste suguelundite moonutamise juhtumid;

9. rõhutab, et Taliban peab takistama Al Qaedal, Daeshil, ISIS-Khorasanil ning muudel terroristlikel rühmitustel ja üksikisikutel kasutamast Afganistani territooriumi selleks, et ohustada või rikkuda mis tahes muu riigi julgeolekut, keeldudes võtmast vastu nende rühmituste liikmeid ja takistades nende värbamis-, väljaõppe- ja rahakogumistegevust; väljendab muret selle pärast, et neid kohustusi ei täideta; nõuab tungivalt, et kõik asjaomased partnerid suurendaksid pingutusi, et lõhkuda kõik terrorismi rahastamise võrgustikud;

10. kutsub ELi ja liikmesriike üles suurendama survet Talibanile, sealhulgas sihipäraste sanktsioonide, varade külmutamise ja reisikeeldude kaudu Talibani juhtide suhtes, kes vastutavad süstemaatilise inimõiguste rikkumise eest, ning hoiduma diplomaatiliste suhete sõlmimisest Talibaniga kooskõlas viie kriteeriumiga, mis on sätestatud nõukogu 2021. aasta septembri järeldustes Afganistani kohta;

11. kutsub rahvusvahelist üldsust üles Talibani vastutusele võtma, sealhulgas luues Afganistani jaoks ÜRO sõltumatu uurimismehhanismi, ning täitma Rahvusvahelise Kriminaalkohtu 2025. aasta juuli vahistamismäärusi Talibani kõrgeima juhi Haibatullah Akhundzada ja Talibani ülemkohtuniku Abdul Hakim Haqqani suhtes, mis anti välja naiste ja tütarlaste tagakiusamisega seotud inimsusvastaste kuritegude eest; väljendab toetust soolise tagakiusamise ja muude inimõiguste rikkumiste käimasolevatele uurimistele;

12. väljendab heameelt sõltumatu uurimismehhanismi loomise üle Afganistani jaoks, et vastata Afganistani ohvrite üleskutsele; see on oluline verstapost tõe, õigluse ja vastutuse taotlemisel Afganistani rahva jaoks, kes kannatavad riigis toime pandud rahvusvaheliste

kuritegude ja rahvusvahelise õiguse rikkumiste all; väljendab heameelt ka ÜRO eriraportööri volituste pikendamise üle ja kordab tema nõudmist vastutusele võtmiseks;

13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ELi erisaadikule Afganistanis ning Afganistani *de facto* ametivõimudele.